

Na temelju članka 4.8. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02 i 13/03) i čl. 6. i 7. Pravilnika o tarifnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05), rješavajući po zahtjevu "Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini", broj: 33/08 od 28. ožujka 2008. godine, Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 25. ožujka 2009. godine, donijela je

ODLUKU O ODREĐIVANJU TARIFA ZA POMOĆNE USLUGE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom odlukom Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) određuje tarife za pomoćne usluge u elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Primarna regulacija frekvencije i snage)

Primarna regulacija frekvencije i snage je pomoćna usluga koju proizvodne jedinice obavljaju na vlastiti trošak (bez naknade).

Članak 3.

(Sekundarna regulacija frekvencije i snage)

- (1) Određuje se tarifa pomoćne usluge pričuve kapaciteta za sekundarnu regulaciju frekvencije i snage, kao cijena kapaciteta najskuplje proizvodne jedinice od onih koje pružaju tu uslugu, u iznosu od 15,602 KM/kW mjesečno i financijski opseg ove usluge za 2009. godinu u iznosu od 9.298.593 KM.
- (2) "Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini" (NOS BiH) će administrirati postupak nabave pomoćne usluge sekundarne regulacije od vlasnika licenci za proizvodnju električne energije, odnosno elektroprivreda u čijem su sastavu proizvodne jedinice koje su dužne da osiguraju navedene opsege snage za pružanje pomoćne usluge, prema slijedećem rasporedu:

mjesec	Potreban	HE Jablanica	HE Trebišnjica	HE Višegrad	HE Rama
	mjesečni iznos				
	MW	MW	MW	MW	MW
siječanj	58	30	10		12
veljača	55	30	10		12
ožujak	53	30	10		12
travanj	48	30	10		8
svibanj	47	30	10		7
lipanj	46	30	10		6
srpanj	45	30	10		5
kolovoz	47	30	10		7
rujan	52	30	10		8
listopad	50	30	5	15	
studeni	52	30	7	15	
prosinac	57	30	10	15	2

- (3) Pružatelj pomoćne usluge sekundarne regulacije frekvencije i snage je dužan navedenu uslugu pružiti automatski na osnovu signala iz kontrolnog centra NOS-a BiH.

- (4) Pružatelj pomoćne usluge sekundarne regulacije je dužan osigurati i održavati sve tehničke uvjete za prijem signala za automatsku sekundarnu regulaciju iz kontrolnog centra NOS-a BiH, a usluga se aktivira automatski na zahtjev NOS-a BiH slanjem impulsa sa SCADA/EMS sustava iz centra NOS-a BiH:
- izravno na grupni ili pojedinačni regulator elektrane koja je u regulaciji, ili
  - na kontroler centra upravljanja proizvodnjom koji prema logici raspodjele prosljeđuje signal na elektrane koje su u regulaciji.
- (5) Elektroprivrede prilikom pružanja pomoćnih usluga mogu nominirati i druge proizvodne jedinice, a u skladu sa člankom 25. Tržišnih pravila.
- (6) Do ostvarivanja tehničkih preduvjeta za obračun, energija koja se isporučuje u režimu sekundarne regulacije bit će tretirana (kompenzirana) kroz obračun i kompenzaciju nedopuštenih odstupanja.
- (7) Kvalificirani kupci i kompanija koja obavlja djelatnosti distribucije i opskrbe električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (ED Brčko) plaćaju svoje obveze balansno odgovornim stranama (BOS-ovima) kojima pripadaju. Sudjelovanje svake balansno odgovorne strane u troškovima osiguranja sekundarne pričuve računa se u skladu sa člankom 26. Tržišnih pravila.

Članak 4.

(Tercijarna regulacija frekvencije i snage)

- (1) Određuje se tarifa pomoćne usluge pričuve kapaciteta za tercijarnu regulaciju frekvencije i snage, kao ponderirana prosječne cijena kapaciteta onih proizvodnih jedinica koje pružaju uslugu, u iznosu od 4,963 KM/kW mjesečno i finansijski opseg ove usluge za 2009. godinu u iznosu od 14.888.945 KM.
- (2) Određuje se tarifa za električnu energiju koja se isporučuje u režimu tercijarne regulacije u iznosu 23,28 feninga/kWh kao trostruka vrijednost cijene električne energije najskuplje proizvodne jedinice u sustavu.
- (3) NOS BiH će administrirati postupak nabave pomoćne usluge tercijarne regulacije od vlasnika licenci za proizvodnju električne energije, odnosno elektroprivreda u čijem su sastavu proizvodne jedinice koje su dužne da osiguraju navedene opsege snage za pružanje pomoćne usluge, prema slijedećem rasporedu:

mjesec	Potreban	HE Čapljina	HE Grabovica	HE Višegrad	HE Bočac
	mjesečni iznos	MW	MW	MW	MW
siječanj	250	140		90	20
veljača	250	140		85	25
ožujak	250	140		100	10
travanj	250	140		100	10
svibanj	250	140		100	10
lipanj	250	140	50	50	10
srpanj	250	140	50	40	20
kolovoz	250	140	70	30	10
rujan	250	140	70	30	10
listopad	250	140	60	50	
studen	250	140	50	60	
prosinac	250	140		90	20

- (4) Balansno odgovorne strane prilikom pružanja pomoćne usluge tercijarne regulacije mogu nominirati i druge proizvodne jedinice, a u skladu sa člankom 33. Tržišnih pravila.
- (5) NOS BiH je dužan da identificira korisnike koji plaćaju električnu energiju isporučenu u režimu tercijarne regulacije.
- (6) U slučaju nemogućnosti angažiranja ugovorene tercijarne pričuve NOS BiH može nabaviti tercijarnu energiju i od drugih subjekata, na račun pružatelja koji nije pružio uslugu.
- (7) Vrijeme jednokratnog korištenja tercijarne pričuve može trajati do šest sati od trenutka angažiranja prema nalogu NOS-a BiH. Tercijarna pričuva može se maksimalno koristiti četiri puta u jednom mjesecu. Minimalno vrijeme korištenja tercijarne pričuve prilikom angažiranja je od početka angažiranja do kraja prvog narednog punog sata. Minimalno vrijeme između dva angažiranja tercijarne pričuve je 48 sati.
- (8) Angažiranje tercijarne pričuve provodit će se na način kako je propisano čl. 7.2.28-7.2.31. Mrežnog kodeksa.
- (9) Pružatelj pomoćne usluge tercijarne regulacije je dužan navedenu uslugu, odnosno puni iznos zahtijevane snage angažirati u roku od 15 minuta od trenutka davanja dispečerskog naloga iz kontrolnog centra NOS-a BiH, a kako je definirano Mrežnim kodeksom.
- (10) Nakon izdavanja dispečerskog naloga za angažiranje tercijarne pričuve NOS BiH će promijeniti odgovarajuće dnevne rasporede balansno odgovornih strana, kako je definirano Mrežnim kodeksom, bez obzira da li će pružatelj angažirati traženu pričuvu.
- (11) Nepoštovanjem dispečerskog naloga će se smatrati slučajevi gdje pružatelj u tijeku pojedinog angažiranja tercijarne pričuve u bilo kojem satu (bez obzira koliko sati traje konkretni angažman) ne bude angažirao više od 90% tražene pričuve. Ocjena će se vršiti u odnosu na ostvarenje i dnevne rasporede prije i poslije angažiranja tercijarne pričuve.
- (12) Kvalificirani kupci i ED Brčko plaćaju svoje obveze balansno odgovornim stranama kojima pripadaju. Sudjelovanje svake balansno odgovorne strane u troškovima osiguranja tercijarne pričuve računa se u skladu sa člankom 34. Tržišnih pravila.

Članak 5.

(Pokrivanje gubitaka na prijenosnoj mreži)

- (1) Troškovi gubitaka električne energije na mreži prijenosa određuju se na osnovu prosječne proizvodne cijene aktivne energije na pragu proizvodnje unutar balansno odgovornih strana na godišnjoj razini, koje za 2009. godinu iznose:

BOS EP HZHB	6,809 feninga/kWh,
BOS EP BiH	8,242 feninga/kWh,
BOS ERS	5,633 feninga/kWh,

 pri čemu je koeficijent podešenja $k_g = 1$.
- (2) Cijene iz prethodnog stavka su osnova za utvrđivanje tarifa za pokrivanje gubitaka na prijenosnoj mreži iz članka 9. ove odluke.
- (3) Prije početka svakog kalendarskog mjeseca NOS BiH će subjektima koji posjeduju licencu za proizvodnju električne energije, odnosno balansno odgovornim stranama u BiH, dostaviti njihove obveze i dnevne 24-satne dijagrame energije koju su dužni

osigurati za pokrivanje gubitaka na mreži prijenosa za naredni mjesec. Ovi iznosi bit će prijavljeni u okviru procedura dnevnog planiranja. Odstupanja od dnevnog rasporeda po osnovu obveza pokrivanja gubitaka na mreži prijenosa tretiraju se u skladu sa člankom 10. ove odluke.

- (4) Po isteku svakog kalendarskog mjeseca NOS BiH će na osnovu podataka iz dnevnog rasporeda i podataka dobivenih sa mjernih točaka napraviti obračun gubitaka na prijenosnoj mreži u kome će biti naznačene energetske pozicije svih balansno odgovornih strana. Obveze subjekata koji nemaju vlastitu proizvodnju (kvalificirani kupci i ED Brčko) u pokrivanju prijenosnih gubitaka, bit će definirane Ugovorima o balansiraju koje će sklopiti sa svojom balansno odgovornom stranom najkasnije u roku od 15 dana od stupanja na snagu ove odluke.

Članak 6.

(Regulacija napona i jalove snage)

Regulacija napona i jalove snage je pomoćna usluga koju proizvodne jedinice obavljaju na vlastiti trošak (bez naknade).

Članak 7.

(Mogućnost pokretanja elektrana bez vanjskog napajanja)

Mogućnost pokretanja elektrana bez izvanjskog napajanja je pomoćna usluga koju proizvodne jedinice obavljaju na vlastiti trošak (bez naknade).

Članak 8.

(Prekomjerno preuzeta jalova energija)

- (1) Određuje se tarifa za prekomjerno preuzetu jalovu energiju sa mreže prijenosa u iznosu od 0,974 feninga/kvarh.
- (2) Tarifu za prekomjerno preuzetu jalovu energiju plaćaju kvalificirani kupci priključeni na napon 110 kV i više svojoj balansno odgovornoj strani. U skladu sa mjesečnim obračunom NOS-a BiH, plaćanja između balansno odgovornih strana se obavljaju na osnovu udjela u injektiranju jalove energije u posmatranom mjesečnom razdoblju.

Članak 9.

(Ukupna tarifa za sekundarnu i tercijarnu regulaciju i tarifa za pokrivanje gubitaka na prijenosnoj mreži)

- (1) Na osnovu godišnjeg iznosa potrebnog za nabavu pomoćnih usluga sekundarne regulacije (kapacitet), tercijarne regulacije (kapacitet) i pokrivanja gubitaka na prijenosnoj mreži iz čl. 3, 4. i 5. ove odluke i ukupne energije koja se preuzima sa mreže prijenosa u 2009. godini od 11.232.389.268 kWh, određuju se:

- tarifa za sekundarnu regulaciju u iznosu od 0,0828 feninga/kWh,
- tarifa za tercijarnu regulaciju u iznosu od 0,1327 feninga/kWh,
- tarifa za pokrivanje gubitaka na prijenosnoj mreži:

BOS EP HZHB   0,2013 feninga/kWh,

BOS EP BiH   0,2659 feninga/kWh,

BOS ERS   0,1665 feninga/kWh,

- ukupna tarifa za sekundarnu i tercijarnu regulaciju od 0,2155 feninga/kWh.
- (2) Tarife za usluge iz prethodnog stavka plaćaju ED Brčko i kvalificirani kupci priključeni na napon 110 kV i više svojoj balansno odgovornoj strani.

Članak 10.
(Nedopuštena odstupanja)

Nedopuštena odstupanja na satnoj osnovi svake balansno odgovorne strane obračunavat će se i plaćati u skladu sa čl. 47-52. Tržišnih pravila. Za obračun cijena nedopuštenih odstupanja, u skladu sa člankom 52. Tržišnih pravila, NOS BiH će koristiti regulirane cijene energije na pragu proizvodnih jedinica u BiH date u slijedećoj tabeli:

Proizvodne jedinice	Cijena
	KM/MWh
HE Rama	33,89
HE Mostar	43,68
HE Jajce I	31,62
HE Jajce II	31,62
HE Peć Mlini	84,47
CHE Čapljina	76,11
HE Jablanica	28,18
HE Grabovica	40,57
HE Salakovac	51,15
TE Tuzla 3	117,17
TE Tuzla 4	72,16
TE Tuzla 5	103,99
TE Tuzla 6	62,35
TE Kakanj 5	86,57
TE Kakanj 6	128,71
TE Kakanj 7	107,31
HE na Trebišnjici	49,20
HE na Drini	32,60
HE na Vrbasu	56,40
RTE Gacko	63,40
RTE Ugljevik	68,20

Članak 11.
(Obračun)

- (1) Za sve pomoćne usluge NOS BiH će pripremiti obračune na mjesečnoj razini. U obračunu moraju biti navedeni svi elementi potrebni pružateljima usluga za ispostavljanje odgovarajućih faktura (korisnici usluga, fizički i financijski opseg usluga i sl.). Ovako utvrđeni obračuni bit će obuhvaćeni mjesečnim izvješćem NOS-a BiH, koji se dostavlja DERK-u, pružateljima i korisnicima usluga.
- (2) U skladu sa člankom 35. Metodologije za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge ("Službeni glasnik BiH", br. 46/05, 17/07 i 11/09) pružatelji usluga dostavljaju kopije faktura NOS-u BiH.

Članak 12.
(Izmjene tarifa)

DERK zadržava pravo izmjene tarifa za pomoćne usluge u skladu sa dinamičkim planom provedbe Tržišnih pravila.

Članak 13.
(Završne odredbe)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, primjenjuje se od 1. travnja 2009. godine i bit će objavljena u “Službenom glasniku BiH” i službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj: 04-28-413-52/08
25. ožujka 2009. godine
Tuzla

Predsjedatelj Komisije

Nikola Pejić